

Meesterschapsteam Cultuureducatie

Verslag Activiteiten 2022 - 2023

Het meesterschapsteam cultuureducatie bestond ook in het academisch jaar 2022-2023 uit Pieter de Bruijn (Open Universiteit, OU) en Marijke Huisman (Universiteit Utrecht, UU). Samen hebben zij activiteiten op het gebied van kennisdeling rond erfgoedonderwijs verdergezet. Daarnaast is onderzoek gedaan en zijn publicaties gerealiseerd over de bredere thematiek van erfgoed, educatie en burgerschap.

Kennisdeling

De maatschappij in het klaslokaal

Voor de publieksmiddag *In dialoog: 10 jaar Vakdidactiek Geesteswetenschappen*, die op 2 april plaatsvond in Amstelveen, organiseerde het meesterschapsteam cultuureducatie in samenwerking met Marjolein van Herten (meesterschapsteam Nederlands) een paneldiscussie over omgaan met gevoelige kwesties in de klas. Docenten worden regelmatig geconfronteerd met (potentieel) gevoelige kwesties, bijvoorbeeld als het gaat om onderwerpen die samenhangen met identiteit of met een traumatische gebeurtenis. Als docent geschiedenis aan het Hervormd Lyceum West (Amsterdam) bracht Naomi Nagtegaal een tweetal casussen in uit haar eigen praktijk. Jeroen Dera (vakdidacticus Nederlands) en Warda El-Kaddouri (literatuurwetenschapper) reflecteerden hierop vanuit verschillende perspectieven. Onder leiding van Sandra Karten (vakdidactica Klassieke Talen) ontspan zich vervolgens een levendige discussie met de aanwezige deelnemers.

In samenwerking met de meesterschapsteams Moderne Vreemde Talen en Geschiedenis is een workshop over (Wereld)burgerschap georganiseerd, met bijdragen van Chiel van den Akker over de achtergronden van de wettelijke burgerschapsopdracht, Nienke Draaisma over de drie pijlers van burgerschapsonderwijs aan het Utrechts Stedelijk Gymnasium, en Ester Schat over interculturele communicatie en wereldburgerschap in de moderne vreemde talen.

Erfgoed en Publieksgeschiedenis Lab

Vanuit het Erfgoed en Publieksgeschiedenis Lab organiseerde Marijke Huisman, samen met muzikonderzoekers van de UU en het ensemble Camerata Trajectina, een publieksevenement over revolutieliederen als muzikaal erfgoed.

Met Dirk van Miert en Jeroen Koch (UU) organiseerde Huisman een symposium over academisch erfgoed voor het afscheid van prof. dr. Leen Dorsman als hoogleraar universiteitsgeschiedenis aan de UU. De drie voerden bovendien de redactie over de daar gepresenteerde bundel *Tastend door de tijd. Een greep uit vier eeuwen wetenschapsgeschiedenis* (Utrecht: Matrijs, 2023).

Onderwijs

Samenwerking Reinwardt Academie

Vanuit de OU heeft Pieter de Bruijn het afgelopen jaar gewerkt aan het ontwikkelen van de cursus *Belangen van erfgoed*. Deze cursus, die is ingebed in de bacheloropleiding cultuurwetenschappen, is tot stand gekomen in samenwerking met de Reinwardt Academie: de hogeschool die studenten opleidt tot erfgoedprofessional. Deze nieuwe cursus biedt inzicht in de recente erfgoedtheorie en –praktijk, en de verschillende belangen die in het veld een rol spelen. Daarmee is hij niet alleen bedoeld voor opleidingsstudenten, maar ook voor mensen die overwegen zich om te scholen tot erfgoedprofessional of al in het veld werkzaam zijn en zich willen bijscholen over de laatste ontwikkelingen.

Multidisciplinaire minor erfgoedparticipatie

Eerder overleg tussen de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en Nederlandse erfgoedopleidingen is dit jaar verdergezet en heeft geresulteerd in een projectvoorstel voor een multidisciplinaire minor, gericht op het ontwikkelen van vaardigheden ter bevordering van participatie in het erfgoedveld. Vanuit het meesterschapsteam was Pieter de Bruijn hierbij betrokken. Het voorstel is een van de initiatieven voor de uitvoeringsagenda van het Verdrag van Faro. Dit internationaal verdrag, dat Nederland voornemens is te gaan tekenen, stelt burgers en gemeenschappen (i.p.v. experts) centraal in de erfgoedpraktijk. Het idee is dan ook dat dit consequenties zal hebben voor de opleiding van (toekomstige) erfgoedprofessionals, die bijvoorbeeld meer geschoold moeten worden in vaardigheden van erfgoedparticipatie

Scripties

Ook dit jaar heeft Pieter de Bruijn diverse bachelor- en masterscripties over cultureel erfgoed begeleid. Een masterscriptie specifiek over museumeducatie rond de Tweede Wereldoorlog in het Nederlands-Duits grensgebied is inmiddels afgerond. Binnen de Master Cultuurgeschiedenis en Erfgoed aan de UU werkte Marijke Huisman aan de opzet en uitvoering van een pilot Publiekshistorische Ma Thesis. Deze pilot sluit aan bij de UU-doelstellingen op het terrein van *Community Engaged Learning*. Studenten die deelnemen schrijven geen klassieke scriptie, maar combineren de tijd voor stage (15 ECTS) en scriptie (15 ECTS) om met en voor erfgoedpartners te werken aan een onderzoeksproject dat resulteert in een publiekshistorisch product dat relevant is voor die instelling en/of haar publiek.

Er namen 3 studenten deel aan de pilot in 2022-23. Eén werkte met en voor Landschap Erfgoed Utrecht aan een educatieve kijkkaart voor het erfgoed van Landhuis Oud-Amelisweerd; één student produceerde een adviesrapport voor Huis Doorn over de wijze waarop de te vernieuwen vaste tentoonstelling over WO1 beter kan aansluiten bij het vo; de derde student ontwierp een concept voor tentoonstelling van beladen koloniaal erfgoed (Nias-maskers) in het Universiteitsmuseum Utrecht. In het collegejaar 2023-24 wordt de pilot gecontinueerd, met projecten van zes erfgoedinstellingen: Universiteitsmuseum Utrecht, Landschap Erfgoed Utrecht, Biesbosch Museum, Museum Speelklok, Gemeente Gouda (slavernijverleden), Noordbrabants Museum. De belangstelling van studenten voor dit alternatieve afstudeertraject is groot.

Onderzoek

Wat betreft onderzoek richten de leden van het meesterschapsteam zich op de thema's 'erfgoedonderwijs en historische representatie' en 'erfgoed, publieksgeschiedenis en burgerschap'. Samen met Geerte Savenije (UvA) werkt Pieter de Bruijn momenteel aan een artikel over historische inleving in relatie tot erfgoedonderwijs over het slavernijverleden. Op 6 november 2023 geven zij hierover een online presentatie op de *International Conference on Heritage and Affect*. Daarnaast zal hij als coauteur meewerken aan een artikel in het kader van het eerder gehonoreerde promotieproject over racisme-gebaseerd pesten in de klas. Afgelopen jaar was De Bruijn bovendien betrokken bij de selectiegesprekken van Postdoc VO GW.

Samen met dr. Gianmaria Colpani (Mediastudies UU) is Marijke Huisman vanaf 1 oktober 2023 co-promotor van PhD-student Fleur Renkema, die onderzoek gaat doen naar cultureel erfgoed in de vorm van archieven over de *Dutch gay and lesbian Left of the 1970s and 1980s*. Samen met prof. dr. Berteke Waaldijk begeleidt Huisman sinds 2020 het proefschrift van Zheng Ying over *Gender & heritage in contemporary China*.

Subsidie LHBT-onderzoek

Marijke Huisman ontving in oktober '23 een Lira-beurs voor het onderzoek en schrijven van een Queer geschiedenis van Nederland, in voorjaar '26 te verschijnen bij Atlas Contact. Dit publieksboek zal het *history, memory en heritage activism* van (voorlopers van) de LHBT-beweging in Nederland belichten, vanaf ca. 1900-nu. Het publieksboek zal worden gecombineerd met de ontwikkeling van nascholing voor docenten geschiedenis en andere mens- en maatschappijvakken om seksuele diversiteit bespreekbaar te maken aan de hand van LHBT-erfgoed.

Organisatie conferentie Taboe en cultureel erfgoed

Met collega's van de OU en, in een later stadium, de Reinwardt Academie is Pieter de Bruijn medeorganisator van de internationale conferentie *Taboo in Cultural Heritage*. Dit congres thematiseert het concept taboe in relatie tot cultureel erfgoed in de context van kolonialisme en nationaalsocialisme. Gezien recente ontwikkelingen als de bekladding van standbeelden in het kader van *Black Lives Matter*-protesten en, in reactie daarop, een tentoonstelling als *Zijn Joden wit?* van het Joods Museum in Amsterdam, is dit een heel actueel en relevant onderwerp. Het congres beoogt een vruchtbare uitwisseling van kennis en expertise tussen wetenschap en praktijk. Momenteel verkent De Bruijn dan ook de mogelijkheden voor een sessie waarin gezamenlijk gereflecteerd wordt op een concreet voorbeeld van taboe uit de praktijk. De, inmiddels gesloten, *call for papers* heeft genoeg bijdragen opgeleverd voor een interessant tweedaags programma. *Keynote*-bijdragen zijn er van Pumla Gobodo-Madikizela, Sharon Macdonald, Michael Rothberg en Berber Bevernage.

Digitale Regenboogcanon

Via de groep *Queer U Stories* werkte Huisman mee aan de uitbouw van de digitale Regenboogcanon van Utrecht en schreef ze vensters over WO2 en het Sodomonument, het lesbisch-feminisme van boekwinkel De Heksenkelder/Savannah Bay, en diverse LHBT-personen, zoals Petronella Moens, Sylvia Bodnár en Gloria Wekker. De groep is in gesprek over een tentoonstelling in Het Utrechts Archief en een door Wbooks te publiceren boek over de lokale LHBT-geschiedenis. Op 15 september 2023 hielden Marijke Huisman en Maurice van Lieshout

voor ruim 100 bezoekers een lezing over de Regenboog-canon in het Historisch Café van Vereniging Oud-Utrecht, in de Openbare Bibliotheek op het Neude (Utrecht).

Publicaties

Bruijn, Pieter de, 'Gespeelde geschiedenis: videogametechnieken en historische representatie', *Locus : Tijdschrift voor Cultuurwetenschappen* 26 (2023).

Huisman, Marijke, Jeroen Koch en Dirk van Miert (red.), *Tastend door de tijd. Een greep uit vier eeuwen wetenschapsgeschiedenis* (Utrecht: Matrijs, 2023).

Huisman, Marijke, 'Universiteit zonder muren. Feministische boekwinkel Savannah Bay en de ontwikkeling van vrouwengeschiedenis' in: *Tastend door de tijd*, p. 76-77.

Huisman, Marijke, Vensters voor *Queer U Stories* (<https://www.queerustories.nl/>):

- 1940: De Tweede Wereldoorlog
- 1975: De Heksenkelder
- Petronella Moens
- Sylvia Bodnár
- Gloria Wekker

Huisman, Marijke en Inge Frank van Vught, 'Women in Print. Transnational circulation of idea(ls)s from a Dutch perspective' in: Heidi Kurvinen et al (eds), *Transnational feminism in post-war Europe* (London: Bloomsbury, to be published 2024).